

Az önállóság igen fontos parancsnoki tulajdonság*

I. G. Pavlovszkij hds. tbk.

(Fordítás)

Nagy figyelmet fordítottam a Vojzenij Vesznyik hasábjain publikált vitára. A vitázók nagyon aktuális kérdéseket vetettek fel. Időszerű cikkeikben példákkal érzékeltették a parancsnoki kezdeményezés, önállóság, határozottság fontosságát, de egy sor hasznos tanácsot is adtak tisztjeink harci-erkölcsi tulajdonságainak további javításához. Törvényszerű, hogy az ilyen téma tisztjeink körében nagy érdeklődést vált ki. E kérdések szorosan összefüggnek a szárazföldi csapatok harckészültségének mindennapos erősítésével, a személyi állomány technikai képzettségének növelésével, a hadművészet és a hadtudomány gyors fejlődésével.

A parancsnoki káderállomány képzése, nevelése — központi kérdés. A szovjet fegyveres erők fejlődésének valamennyi szakaszában, így természetesen napjainkban is a parancsnoki állomány a hadsereg összetartó ereje, harci tradícióink továbbvivője. A parancsnok mindig döntő szerepet töltött be a harcban, a győzelem kivívásában, mert csak szigorú, határozott, politikailag szilárd parancsnok képes a csapatok önálló vezetésére. Nem véletlen, hogy a Nagy Honvédő Háború ütközeteiben a harci sikereket rendszerint azok az alegységek, egységek érték el, melyeknek élén energikus, jól képzett, kezdeményező parancsnok állott, olyan, aki nem félt a — bátor elhatározásából adódó — felelősség vállalásától.

Az SZKP állandó gondoskodása eredményezte, hogy a szárazföldi csapatok ugyan úgy, mint a fegyveres erők többi haderőneme szilárd politikai felkészültségű, sokoldalúan képzett tisztii állománnyal rendelkeznek. Tisztjeink képesek a csapatokat a hadtudomány által feltárt bármilyen bonyolult harcfeleladat végrehajtására kiképezni és vezetni. Az élet, napjainkban — méginkább, mint eddig — a tisztiek munkakörülményeit egyre nehezíti. Fokozódnak a harci felkészültséggel, növekednek

* Összefoglaló válasz a „Hadtápbiztosítás” 1973. évi számaiban is közzétett tárggyal kapcsolatos fordításokra.

az alegységek és egységek vezetésével, mindezekkel együtt a parancsnoki alkotó-, kutatómunkával szemben támasztott igények, követelmények.

Ma, beosztásra való tekintet nélkül minden parancsnokkal szemben követelmény, hogy az előjáró parancsnok elgondolásának ne csak pontos végrehajtója, hanem olyan tulajdonságokkal rendelkező vezető legyen, aki önállóan is megtalálja a győzelem kivívásának leggyorsabb és legbiztosabb módját. Tény, hogy az utóbbi időben az alegységek, egységek élére és törzsbeosztásokba került tehetséges fiatal tisztek, a bonyolult feladatok önálló megoldására még kevés tapasztalattal rendelkeznek.

Elfogadtam a szerkesztőség felkérését a vita tanulságainak összegezésére, mert a felvetett fontos kérdések kapcsán magam is szeretném kifejteni véleményemet a tisztképzés és a parancsnoki hivatás gyorsabb tökéletesítésének módjairól.

Az önálló, kezdeményező tevékenységek megnövekedett szerepéről

A parancsnoki vezetésben az önálló, kezdeményező tevékenységek növekvő tendenciája objektív szükségyszerűség, korunk parancsoló követelménye. A nagy iramú haditechnikai fejlődés, a szervezeti struktúra minden szintjén szélesíti a csapatok harci alkalmazásának lehetőségeit, növeli a csapatok önállóságát. A harc megnövekedett üteme, a gyors és éles helyzetváltozások, a terjedelmes információáramlás és az elhatározás meghozatalára rendelkezésre álló rövid idő a parancsnokokat rendkívül magas követelmények elé állítja. Ezzel kapcsolatban idézem M. V. Frunze szavait, aki felismerve a jövő háborújának jellemzőit és benne a parancsnoki állomány fontos szerepét, azt mondta: „Ha hadseregünket nagy és komoly ellenféllel vívott döntő harcra készítjük fel, akkor egységeink élén kellő önállósággal, szilárdsággal, kezdeményezőkézséggel és felelősségtudattal rendelkező vezetők álljanak. Olyan parancsnokokkal kell rendelkezünk, akik képesek a helyzetnek megfelelő gyors elhatározások meghozatalára, elhatározásaikat következetesen megvalósítják és a harcok következményeiért minden felelősséget vállalnak.”

E követelmények aktualitásához napjainkban semmi kétség nem fér. A meghatározott feladatok végrehajtásában a csapatoknál rendszeresített nagy erejű tűzfegyverek alkalmazása már önmagában a legkisebb egységek vezetésében is az eddigieknél nagyobb önállóságot és kezdeményezést követeli meg. Ezért parancsnokaink kötelessége, hogy a kommunista párt által meghatározott követelményi szinten, az élenjáró szovjet hadtudománynak és harci tapasztalatoknak megfelelő magas színvonalú politikai és szakmai felkészültséggel rendelkezzenek, állandóan tökéletesítsék alárendeltjeik vezetési módszereit, kiválóan ismerjék a haditechnikát és annak leghatékonyabb felhasználását.

Nem szabad elfelejteni, hogy a harc — az ismert mondás szerint — a tudás harca, intellektuális küzdelem, melyben kiemelkedő tényező a tisztek harci-, erkölcsi tulajdonsága. Ebből adódóan a helyes parancsnoki elhatározás és tevékenység *alapvető kritériuma harchelyzetben*: a harc feladat végrehajtása meghatározott időre, a legkevesebb veszteséggel; *békében* pedig: az alegységek, egységek harckiképzésének, vagyis harckészültségének magas színvonala, állapota.

Ezt a kérdést vizsgálva Grecskó marsall a Szovjetunió honvédelmi minisztere mondotta: „A parancsnokok a kiképzés folyamatainak tanulmányozása során kutassák az egységek és alegységek harcászáságának és harcászáságának új útjait, különösen azokon a területeken, amelyek a személyi állomány szárazföldi, tengeri és légi kiképzésével, a tisztek, tiszthelyettesek és tisztesek parancsnoki felkészítésével kapcsolatosak.”

Nagyon fontos, hogy a parancsnokok a harcászáság során figyelmüket az idővel való takarékoszágra, minden perc gazdaságos felhasználására, a technikai eszközök, az alegységek, egységek és törzsek harcászáságba helyezési időnormáinak csökkentésére fordítsák.

A tisztek ezeken a területeken az alkotás és önállóság korlátlan lehetőségei előtt állnak.

Alapvető kiképzési, továbbképzési feladat a parancsnokokat és törzseket az idővel való feltétlen takarékoszágra megtanítani. Az időpazarlás ugyanis ugyanolyan veszélyes, mint az erők és eszközök felesleges, meggondolatlan felhasználása. Harchelyzetben nagyon fontos a késedelem nélküli elhatározást követő cselekvés. Pontosan, nem később és nem korábban kell a meghatározott körletbe beérkezni. A késedelmes elhatározás, a csapatok pontatlan kiérkezése a roham terepszakaszára, a tűzkiváltás feltartóztatása mindig komoly következményekkel járt. Nem véletlen, hogy a parancsnokok a háború éveiben a következő íratlan szabály szerint vezettek: az ellenség megelőzése — a harc megnyerése; idő megtakarítás — ütemnövelés. Az idővel való takarékoszága maximális kezdeményezést igényel. Megköveteli a törzsektől a számvetések rövid idő alatti elkészítését, a mindenkori harchelyzet állandó ismeretét, a feladatok operatív módon történő eljuttatását az alárendeltek részére, az alegységek, egységek szilárd vezetését, a megszakítás nélküli folyamatos felderítést, a csapatok állandó harci készenlétben tartását.

Az alegységek, egységek harcászásága, a harcászáságok legkisebb veszteséggel történő végrehajtása érdekében valamennyi szintű parancsnok önállóságának és alkotókészáságának meghatározó alapja a hatalom és a teljes egyszemélyi felelőséga. A hatalom és az egyszemélyi felelőséga felruházza a parancsnokot, hogy úgy ténykedjen, ahogy jónak itéli. A parancsnok, élve a részére biztosított jogokkal, ugyanakkor személyes meggyőződésből az alárendeltek példamutatással magával ragadja, az alegységek, egységek erőkifejtését kemény kézzel köteles a kitűzött célok elérésére irányítani, idejében fel kell tárja a hibákat, valamint azok okait és haladéktalanul köteles intézkedni a hibák azonnali megszüntetésére.

A parancsnok önálló, magabiztos tevékenységének elsődleges feltétele a szabályzatok kiváló ismerete. A szabályzatok rögzítik a párt és a szovjethatalom követelményeit, tartalmazzák a szovjet katonai ismeretek tudományos alapelveit és a csapatok által összegyűjtött tapasztalatokat. Ugyanakkor tudni kell azt is, hogy a szabályzatok elveket tartalmaznak, valamint követelményeket és irányokat határoznak meg. Nem tartalmazzák, de nem is tartalmazhatják az élet által felvetett esetekre a kész megoldásokat. Ezért minden parancsnok az előljáró intézkedésé-

nek bevárása nélkül, alkotó módon, maximális kezdeményezéssel úgy kell alkalmazza a szabályzatok előírásait, hogy minden adott szituációban a legnagyobb eredményességet érje el. Természetes, hogy az előljáró parancsnok terveit és elhatározásait egyetlen kezdeményezés sem kereshet.

A tisztek rendelkezzenek azzal a nagyon fontos képességgel is, hogy a szabályzatok követelményei között idejében eligazodva, reális helyzetekben önállóan kutassák a harci tevékenységek és a legújabb fegyverek alkalmazásának perspektivikus lehetőségeit. Következésképpen legyenek képesek az új fegyverek harci alkalmazásának, az élenjáró alegységek eredményeinek, gyakorlati tapasztalatainak részletes, beható elemzésére és vizsgálatára.

Kétségtelen, hogy a legönállóbb, a legcélszerűbb parancsnoki elhatározás és tevékenység is csak a személyi állomány szilárd katonai fegyelme, a feladatok magas színvonalú szervezettsége és kifogástalan végrehajtása mellett biztosíthatják a kívánt eredményt. A parancsnoki elgondolások, tervek megvalósítása a parancsnok parancsainak, intézkedéseinek feltétlen és maradéktalan végrehajtását követeli meg.

A tisztek szüntelenül erősítsék és fejlesszék a harcosok tudatát, kezdeményezőképességét, neveljék a katonákat pontosságra. Ebben támaszkodjanak a párt- és komszomol-szervezetekre. A szolgálati tevékenységeket, a kiképzést a szabályzatok előírásainak szigorú betartásával, a párt- és a szovjet kormány követelményeivel összhangban szervezzék meg. Ezek a követelmények képezik mind békében, mind háborúban a személyi állomány nevelésének alapjait.

Bizonyos, hogy a csapatok és a törzsek technikai felszerelésének tökéletesítése egyrészt növeli a csapatok tudományos módszerrel történő parancsnoki vezetésének lehetőségeit, másrészt a tiszti állománytól intenzív szellemi munkát követel. A különböző bonyolult harci- és vezetés-technikai eszközök alkalmazása napjainkban a tisztektől megköveteli az automatizált készülékek, rendszerek mechanizmusában lejátszódó lényeges fizikai folyamatok ismeretét. Ettől függ a technikai eszközök harci alkalmazásának hatékonysága. Mindezek meghatározóan szükségessé teszik a tiszti állomány haditechnikai színvonalának növelését.

A korszerű harc gyors változása, bonyolultsága, valamint a határozott célkitűzések megvalósításában a megsemmisítő eszközök sikeres harci alkalmazása különösen nagy erőpróba elé állítja a tisztek erkölcsi-politikai és pszichológiai felkészültségét. Az ellenség feletti győzelem kivívásának döntő feltételei: a bátorság, az aktív kezdeményezés, a határozottság, az állhatatosság, az önállóság és a parancsnokok kiváló szervezőképessége. E harci-erkölcsi tulajdonságok annál gyorsabban alakulnak ki és fejlődnek, minél magasabb a tiszti állomány politikai öntudata. Ezért a kommunista párt a tisztek politikai felkészítésének igen nagy jelentőséget tulajdonít. A tiszti hivatás alapvető követelményei a marxizmus—leninizmus elméletének tökéletes ismerete, kommunista meggyőződöttség, hit a legyőzhetetlenségbe, rugalmas szemlélet és alkotó szellem.

A parancsnoki tulajdonságok, az önállóság és a kezdeményezés kialakításának, valamint továbbfejlesztésének néhány módszeréről

Az alegységek, egységek vezetése a széles körű ismereteken túl, a parancsnoktól megköveteli a lényeg felismerését és a céltudatos tervező-szervező munkát. Napjainkban az alkotó-, kutatómunkának, önállóságának és kezdeményezésnek a vezetésben különös szerepe van. Hogyan alakítsuk ki és milyen módszerekkel fejlesszük tovább az önállóságot a parancsnokokban?

Egyik parancsnok sem születik parancsnoki tulajdonságokkal. Tény, hogy az önállóság kialakításának sok módja van, de mindegyik oktatáson, nevelésen alapuló, fáradságos konkrét munkát és állhatatosságot igényel.

A katonai szolgálat sokéves tapasztalatai igazolják, hogy a tisztí állomány önállóságának, kezdeményezésének, alkotó tulajdonságainak fejlesztése sok összetevőből álló hosszadalmas folyamat, mely az előljáró parancsnok részéről fejlett politikai öntudatot, kulturáltságot, nagy erőfeszítést, a különböző módszerek türelmes alkalmazását, és nagyon sok jóindulatot követel.

A tiszték parancsnoki tulajdonságainak megalapozása — mint ismeretes — a katonai tanintézetekben történik. A tanintézetekben biztosítottak a hallgatók magas képzettségű parancsnokká történő kiképzésének feltételei. Alapvető követelmény, hogy a tanintézetek professzorai, tanárai állandóan szem előtt tartva a hallgatók operativitásának, önállóságának, bátorságának fejlesztését, a képzés során a terepen tanítsák meg a harc megszervezésének szerteágazó elméletét és gyakorlatát.

A tanintézetekből kibocsátott tiszteknek az alapvető harcászati, harci-technikai ismeretek mellett konkrétan ismerni kell saját csapatainknak és a valószínű ellenfélnek harci technikáját, alkalmazási lehetőségeit.

A parancsnoki tulajdonságok fejlesztésének legjobb gyakorlati iskolája a csapat. A csapatoknál megedződik a tiszték akarata, szélesedik ismeretkörük, kialakul bennük a beosztottak vezetésének és nevelésének készsége. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ahol állandóan napirenden tartják a tiszték önállóságra, kezdeményezésre való nevelését, ahol a parancsnokok, törzsek, politikai szervek munkáját az új módszerek rendszeres kutatása jellemzi, ott magasabb színvonalú a rend és fegyelem, jobbak a kiképzési eredmények.

Vitathatatlan, hogy a tiszték fejlődése meghatározóan függ az előljáró parancsnokok munkastílusától. Ha az előljáró parancsnok figyelmet fordít a tiszték nevelésére, részletkérdésekben nem gyámkodik felettük, következetesen tanítja őket a parancsnoklásra, akkor nem kétséges, hogy a beosztott parancsnokok rövid idő alatt elsajátítják a szükséges gyakorlatot, megtanulják az önálló, alkotó munkát és a legnehezebb feladatok magabiztos megoldását. A parancsnokok önállóságának kialakítását és fejlesztését természetesen törvényes keretek között kell biztosítani. A tiszték nevelésének egyik igen eredményes módszere — amelyről az előljáró parancsnokok rendszerint megfélekednek — a bizalommal párosult magas színvonalú követelménytámasztás. Ez abból áll, hogy a vi-

lágos és egyértelmű feladat meghatározása után az alárendeltek részére lehetőséget kell biztosítani a végrehajtás módjának megválasztására.

Fontos, hogy ne gyámkodjunk az alárendeltek felett, soha ne végezzük el helyettük a munkát, de szüntelenül tanítsuk, ellenőrizzük őket és folyamatosan fejlesszük bennük a kezdeményezőkézséget. Olyan tisztektől, akik megszokták a parancsnok gyámkodását, semmi eredményt nem lehet várni. Az ilyen tiszték harcban zavarba jönnek és mindent elfelejtenek.

A gyámkodás, az állandó hangoskodás és rendbontás akkor, amikor az alárendelt parancsnok valamiben tévedett, nyugtalanságot okoz, kialakítja az alárendeltekben az önbizalom hiányát. Az ilyen igen veszélyes helyzet „elkedvetlenedéshez” vezet. Megkezdődik a „kényszermunka”. Ilyen módszerekkel nem lehet önállóságra nevelni. Vitathatatlan tény, hogy az alárendeltek rászorulnak a segítségre, de ha helyettük oldjuk meg a feladatokat, több kárt okozunk mint hasznot. Sajnos, gyakorlatokon találkozunk még magas beosztású parancsnokokkal is, akik annyira gyámkodnak beosztottaik felett, hogy gyámkodásukkal mintegy „kiütik őket a nyeregből”, s így semmi lehetőséget nem adnak nekik önerejük ellenőrzésére.

Sokéves csapatszolgálatom tapasztalata, hogy a bizalom „felszárnyazza” a beosztottakat. A Nagy Honvédő Háború idején nem volt gyámkodás. Az előljáró parancsnokok kijavították a hibát, de nem dolgoztak a beosztottak helyett. A bizalom teljes volt irántunk, erre büszkék is voltunk, de azt is tudtuk, hogy helyettünk senki nem oldja meg a feladatokat. Ezért harci feladataink maradéktalan végrehajtása iránt nagy kötelességérzettel viseltettünk, igyekeztünk azokat a lehető legjobban végrehajtani.

Békében a parancsnokok akarati tulajdonságait a nehéz körülmények között végrehajtott gyakorlatokon lehet a legjobban fejleszteni. Ha a harcászati, szakharcászati, törzsvezetési gyakorlatokon tanulságos, sablonmentes, bonyolult helyzeteket alakítanak ki, aktív és jól képzett ellenfeleket állítanak be, s ezek által valamennyi parancsnoknak lehetőséget is biztosítanak az önállóságra, alkotásra, akkor nem kétséges, hogy a parancsnokok jártassága töretlenül fejlődik. A csapatgyakorlatokra különös figyelmet fordít a Szovjetunió honvédelmi minisztere, Grecskó marsall, aki kiemelte „...arra kell törekedni, hogy minden terepfoglalkozás, minden harcászati és parancsnoki törzsvezetési gyakorlat bonyolult körülmények között, a valóságot legjobban megközelítő helyzetekben kerüljön levezetésre. Csak ilyen helyzetekben fejlődik a parancsnokok alkotó hadművelleti-harcászati szemlélete, kezdeményezőkézsége és a harcászati feladatok leghatékonyabb végrehajtási módszereinek kutatására való törekvés. A bonyolult dinamikus helyzetek teszik lehetővé a személyi állomány támadó szellemének, erkölcsi-harci tulajdonságainak, pszichikai edzettségének szilárdítását és fokozását”.

A honvédelmi miniszter követelményei alapján szüntelenül oktassuk a tiszteket a harc helyzetek önálló, sokoldalú megítélésére, alakítsuk ki bennük az előljárói elgondolások beható tanulmányozásának és rugalmas alkalmazásának képességét, az események várható kimenetelének, az el-

lenség valószínű tevékenységének felismerését. A parancsnokok így válnak képessé az elhatározások és harc feladatok legjobb végrehajtására, a meglepetésszerű rajtaütésekre ott, ahol az ellenség a leggyengébb, illetve ahol a csapást legkevésbé várja.

A bonyolult feltételek és körülmények megteremtése érdekében a gyakorlatokon azonos erejű csapatokat kell egymással szembe állítani. Ez a résztvevőkből harcszerűséget vált ki, ösztönzi őket a felderítés aktív, az átcsoportosítások rejtett végrehajtására, a korszerű megsemmisítő eszközök és álcázás alkalmazására. Korszerű harci feltételeket megközelítő gyakorlási lehetőségek biztosítása, továbbá harci okmányok kimunkálásának, információk begyűjtésének és továbbításának, valamint vezetési eszközök használatának begyakoroltatása érdekében célszerű a parancsnokok és törzsek részére két-három fokozatú törzsvezetési gyakorlatokat szervezni.

A tapasztalt parancsnokok, vezetők a gyakorlatok vezetésében kerülnek a sablonokhoz. Az ilyen parancsnokok egyik esetben találkozó harcral, másik esetben a második lépcsők ütközetbe vetésével, ismét más esetben ellenséges légideszantok felszámolásával stb. kezdik a gyakorlatokat. A gyakorlatok menetét pozitív irányban befolyásolja, ha a gyakorlat a résztvevőktől az első perctől megköveteli a megfeszített munkát, a manőverek, valamint a harci eszközök változatos és széles körű alkalmazását, továbbá a folyamatos csapat-együttműködést. A parancsnokok leleményességének, kezdeményezésének fejlesztése érdekében a gyakorlat végrehajtása során az alegységek, egységek részére új harci feladatok meghatározása a helyzetet bonyolítja és éppen úgy azonnali elhatározást követelnek a gyakorló parancsnoktól, mint az összeköttetés vagy néhány alegység „kikapcsolása” a harcból. A közlések átgondolt rendszerének alkalmazása fejleszti a tisztek harcászati szemléletét, önállóságát, határozottságát.

A tapasztalatok igazolják, hogy a parancsnoki képességek akkor alakulnak és fejlődnek gyorsabban, ha a gyakorlatokon az idő nagyobb részét a dinamikai feladatok gyakoroltatására fordítják. A gyors és éles helyzetváltozások, a gyakori és kritikus új szituációk a parancsnokokat, törzseket felelősségteljes rendszabályok foganatosítására, az elhatározások kidolgozásánál a percekkel történő gazdálkodásra, a gyakorló tisztí álmányt önálló munkára, meglepetésszerű csapások alkalmazására készítik. A gyakorlatok tanulságainak és tapasztalatainak fokozása végett a gyakorlókat olyan ismeretlen helyzetek elé kell állítani, amelyek a kezdeményezés megragadása és az ellenség megsemmisítése érdekében tudásuk, szellemi és fizikai erőfeszítésük teljes igénybevételét követelik meg.

A helyzetközlések gyakorlását és terjedelmét az határozza meg, hogy a parancsnok hogyan szervezte meg a felderítést és a szomszédoktól, előljárótól szükséges adatok beszerzésére milyen intézkedéseket adott ki.

A gyakorlatok esetenkénti rossz megszervezését, egyesek a gyakorló terek korlátozott méreteivel indokolják. Ez nem magyarázat. Minden terepen lehet tanulságos gyakorlatot tartani. A gyakorlatok vezetőinek az idő, a terepszakaszok figyelembevételével helyesen úgy kell kialakítani a harcászati helyzetet, hogy valamennyi kiképzési kérdés gyakorolható

tásra kerüljön és azok biztosítsák a parancsnokok részére a második lépcsők harcba vetését, az üldözés megszervezését, és ha a feltételek adóttak, a folyón való átkelés vezetésének gyakoroltatását. Törekedni kell arra, hogy a támadás ne legyen egysikű, tehát tegye lehetővé a határozott és széles kiterjedésű rejtett manőverek végrehajtását.

Sajnos, még nem mindenütt veszik figyelembe ezeket a követelményeket. A közelmúltban részt vettem egy kétoldalú harcászati gyakorlaton, amelyet két harcokcsi-zászlóalj hajtott végre. Előrebocsátom, hogy egyik zászlóalj parancsnoka sem állott a helyzet magaslatán. Prokofjev alez. védelmi feladatot kapott és igen felületesen értékelve a helyzetet, a terep sajátosságait éppen úgy figyelmen kívül hagyta, mint az ellenség várható valószínű tevékenységét. Eredményeként az erket és eszközöket a védelem körletében egyenlően osztotta el. Prokofjev elvtárs elhatározásával kizárta az alegységek önálló tevékenységét és a századparancsnokok bármiféle kezdeményezésének lehetőségét.

Nem tevékenykedtek jobban a támadók sem.

Baszjuta szds. annak ellenére, hogy a terepet jól tanulmányozta, passzívan tevékenykedett. A kellő pillanatban emulasztotta a második lépcső harcba vetését, az erdős-mocsaras terep átjáróinak birtokba vételét, mindezekkel együtt a harc sikeres eldöntését. A tartalékot nem használta fel célszerűen. A zászlóaljparancsnok alegységét arcból és jelentősen később vetette be, mint ahogy azt a helyzet megkövetelte.

Az alegységek mindkét oldalon jelentős mérvű veszteségeket szenvedtek, ily módon a zászlóaljak gyakorlata eredménytelen volt.

Mindkét harcokcsizó zászlóaljparancsnok nyilvánvalóan helytelenül tevékenykedett. Nem használták ki a harcokcsik manőver lehetőségét, nem kísérelték meg akarataikat az ellenségre rákényszeríteni és ezzel elérni az ellenség teljes megsemmisítését. Mindkét parancsnokot valószínűleg az előre kidolgozott tervek befolyásolták. Az önállóságra, kezdeményezésre még csak nem is gondoltak. Az előjáró parancsnokok pedig idejében nem ellenőrizték alárendeltjeiket.

A kezdeményezés feltételezi az önálló gondolkodást, a bátor tevékenységet és az elhatározás alkotó végrehajtását. Ezt nem minden gyakorlaton tapasztaljuk. Az egyik parancsnoki összevonáson például bemutató harcászati gyakorlatot tartottak. Összességében minden rendben folyt le. A zászlóaljparancsnok elhatározásából azonban hiányzott a kezdeményezés, erősen ragaszkodott a korábban kidolgozott tervhez, ami helytelen irányba befolyásolta. A harc folyamán többek között az ellenség „vakítása” céljából ködösítést tervezett. A roham kezdetére azonban a szélirány megváltozott, amivel a parancsnok nem számolt. Az ellenség „vakítása” helyett a ködösítés a saját alegységek tevékenységét nehezítette meg. Ebből logikusan az következik, hogy a kezdeményezés legyen ésszerű, átgondolt és feleljen meg mindenkor az adott helyzetnek.

Gusztjácov és Zsurbin cikkeikben olyan előfordult eseteket említenek, amelyekben a gyakorlatvezető, a parancsnokok részére különböző feladatok megoldását ismerteti. A korábban kidolgozott tervek szerint minden mozzanatot lejátszatnak velük. A tervekben a beosztottak min-

den lépése, az időpontok, a terepszakaszok, a tűzkiváltás stb. pontosan előre meghatározottak, rögzítettek. Ennek következtében a gyakorlatokon a tisztai állomány alkotó módon történő helyzetértékelés nélkül az ismert tervet mechnikusan végrehajtja. Nem ritka az olyan eset sem, amikor a célokat nem a terepnek megfelelően álcázzák, vagy olyan jelentéktelen céltávolságokat határoznak meg, amelyeknek leküzdése a lövők részére nem jelent nehézséget. Az ilyen önámítás harcban sok vérbe kerülhet. A parancsnokok részére a korszerű képzésben a gyakorlatokon biztosítani kell a feladatok önálló megoldásának lehetőségeit. Nem történik semmi, ha a parancsnok hibát követ el. Más alkalommal jobban megszervezi a felderítést, mélyrehatóbban értékeli a helyzetet. Könnyebb a hibát gyakorlaton kijavítani, mint harcban vért veszíteni. Ezért minden gyakorlaton nagy figyelmet kell fordítani a korszerű harcot megközelítő helyzetek beállításával a tisztek kezdeményezésének növelésére, olyan módon, hogy minden epizód lejátszása a gyakorló parancsnok önálló elhatározása szerint történjen. A tiszteket előzetesen csoportos foglalkozásokon, törzsvezetési gyakorlatokon, alaki és harcászati foglalkozásokon kell felkészíteni feladataik sikeres megoldására. Ezeken szüntetjük meg lassúságukat, határozatlanságukat, ingadozásukat és az elhatározások meghozatalában a sablonok alkalmazását.

Harcban nagyon jelentős szerepet játszik a leleményesség (ravaszág), amely kevés veresességgel megkönnyíti az ellenség feletti győzelem kivívását. A leleményesség értékes parancsnoki tulajdonság, mely nem más, mint meghatározott feladat alkotó végrehajtásának képessége, vagyis az ellenség megtévesztése a saját erőink helyzetéről, erőink és eszközeink csoportosításáról, a főcsapás irányáról stb. Ezért minden foglalkozáson és gyakorlaton fontos parancsnoki feladat, hogy a tiszteket leleményességre, találékonyosságra, a kezdeményezés megragadására, akaratuknak az ellenségre való rákényszerítésére serkentsük. Az előljáró parancsnokok és törzsek feladata biztosítani azt, hogy minden feladat a harchelyzetnek megfelelően végrehajtásra kerüljön és a résztvevők erőfeszítéseiket feltétlenül a bátor kezdeményezésekre fordítsák.

Magától értetődik, hogy a különböző parancsnoki elhatározások mint például az ellenséggel szemben alkalmazott váratlan harceljárás, a tevékenységek idejének, terepszakaszainak, megváltoztatása stb. meghatározott kockázatot feltételeznek, amely nélkül egyetlen harcfeladat sem oldható meg sikeresen. A történelemben már ismert néhány veszített csata, amelyeket csupán azért veszítettek el, mert a parancsnokok nem válták kellő pillanatban a csapásmérés kockázatát. Természetes, hogy mindenkor csak az események várható kibontakozása képezheti a kockázat indokoltságát.

Az események bekövetkezését előre látni annyit jelent, mint kiemelni a harc kulcskérdését, megérteni az események hovatolódását, felismerni az ellenség elgondolását és megelőzni a cselekvésben. Korszerű körülmények között a csapatok vezetésében az események előrelátásának hiánya, a kezdeményezés ellenség részére történő szándékos átengedését jelenti. Hogy parancsnokaink sikeresen elsajátítsák az igen bonyolult, korszerű vezetés elméletét, meg kell tanítani őket a lényeg gyors megragadására, a helyzet mélyreható értékelésére, a számvetések részletes elkészítésére,

az ellenséges csoportosítás elemzésére, az ellenség gyenge és erős pontjainak figyelembevételével történő elhatározások meghozatalára.

Az események előrelátása lehetővé teszi a parancsnokok részére gyorsabb elhatározások meghozatalát, a tüzerszközök jobb felhasználását, a rendszeresített és a megerősítő erőkkel, eszközökkel történő manőverezések bátrabb végrehajtását. A páncélelhárító eszközökkel, a páncélelhárító tartalékkal idejében végrehajtott manőverek például gyorsan megváltoztatják a helyzetet és megghiúsítják az ellenség harckocsirohamát.

A páncélozott szállító járművekkel felszerelt alegységek kihasználva a páncélozott járművek mozgékonyágát és tűzerejét, rugalmas manőverekkel éppen ott vívhatnak ki fölényt az ellenséggel szemben, ahol nem is várja.

Befejezőként érintek még egy rendkívül fontos kérdést. A parancsnoki tulajdonságok önképzés, önnevelés útján történő tökéletesítéséről van szó. Függetlenül a tiszt parancsnoki vagy más beosztásától, minden szervezett foglalkozás és gyakorlat egészüljön ki szisztematikus, célratoró önképzéssel.

Az önképzés a látókör bővítésének, az ismeretek gyarapításának, a gondolkodás fejlesztésének, a tudás kiegészítésének, a munkastílus javításának a legjobb módja. Minél nagyobb a tudás, minél több a tapasztalat, annál szélesebb a parancsnoki látókör, annál pontosabb a számvetés, annál értékesebb a tiszt, annál kevesebb a kudarc a szolgálatban.

A csapatoknál és törzseknel semmilyen körülmények között sem engedhető meg a tisztek önképzésében az ösztönösség és az ellenőrizetlenség. Pártpolitikai munkával, neveléssel szüntelenül ösztönözzük a tiszteket az önképzésre, politikai látókörük növelésére és technikai ismereteik önálló továbbfejlesztésére.

A tisztek önállóságának és alkotó kezdeményezésének fontos forrásáról az ismeretekről szólva, nem értek egyet Zsurbin alezredessel, aki azt írja, hogy néhány tisztnél elfogadott „a háború majd megtanít” formula. Úgy tűnik, mintha bizonyos fokig ő is elfogadná ezt a nézetet. A későbbiekben ugyan Zsurbin érinti e szemlélet káros voltát, de nem értékeli elvileg ezt a régi kiöregedett szemléletet. Az ilyen álláspont elismerése azt jelenti, hogy megfelelünk a csapatok állandó magas színvonalú harckészültségének követelményéről és figyelmen kívül hagyjuk a korszerű harc jellemzőit. Pedig a harctevékenységek kezdetén például a legjelentéktelenebbnek tűnő kérdés a biztosítás elmulasztása, katasztrófához vezethet.

A tisztek korszerű felkészültségének már a harctevékenységek kezdetétől, az ellenséggel való első összecsapástól biztosítani kell határozott, erős csapások, ellencsapások végrehajtását és az ellenséges csoportosítások teljes megsemmisítését. Ez nagy tudást követel. A felkészülés során arra gondolni, hogy mindezekre a háború majd megtanítja a parancsnokokat; nagyon veszélyes, sőt egyenesen káros nézet.

Minden tiszt — függetlenül beosztásától és katonai szakképzettségétől — köteles rendszeresen tökéletesíteni harci-technikai ismereteit, jártasságát, köteles tanulmányozni a háborús tapasztalatokat és köteles lépést tartani az élet által feltárt követelményekkel.

Alapvető továbbképzési mód a rendszeres önképzés, önálló tanulás. Nagyon fontos, hogy a tisztek önképzésüket tervszerűen és mindenkor meghatározott céllal végezzék.

A legnagyobb leterheltség mellett is pár órát minden nap önképzésre kel fordítani. Egy év alatt a napi pár óra már jelentős idő. Hasznos a naponta végzett munka tapasztalatainak összegezése. Az indokoltan elmaradt feladatokat másnap feltétlen teljesíteni kell, mert csak ilyen körülmények között gyarapodik, fejlődik napról napra a tudás. A tisztt, a parancsnok csak képzettségére, tudására alapozva képes az alegységek, egységek kvalifikált vezetésére.

Külön figyelmet érdemel az élenjáró egységek, magasabbegységek törzseiben dolgozó tisztek és alegységparancsnokok továbbképzése. E tisztek részére a törzsvezetési gyakorlatok előtt, önálló feladatként harcászati feladatok és csoportos foglalkozások kidolgozását kell meghatározni.

Az előjáró parancsnokok figyelmesen tanulmányozzák át a kidolgozott feladatokat és ezek értékelése során emeljék ki azokat a tiszteket, akik aktivitásukkal, határozottságukkal, a kidolgozott harc helyzetek valószerűségével kitűntek. Az ilyen módszerek elősegítik az ismeretek gyarapítását; jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy a törzs tisztjei a harc megszervezéséhez, az alegységek minőségi vezetéséhez szükséges szervező- és alkotómunkában rövid idő alatt megfelelő jártasságot szereznek.

E cikkben érintett kérdések természetesen nem ölelheték fel a parancsnoki önállóságra és kezdeményezésre nevelés minden problémáját, de kiemelik a lefolytatott vita jelentőségét. A parancsnokok, törzsek, a politikai- és pártszervek feladata most abban áll, hogy a publikált anyagok felhasználásával a tisztek figyelmét a parancsnoki jártasságok további fejlesztésére fordítsák. Meggyőződésem, hogy az új kiképzési évben ez a munka a tisztek szolgálati tevékenységének és harcászati kiképzésének javítását, az elméleti ismeretek fejlődését eredményezi és feltétlen hozzájárul a fegyvernemi alegységek, egységek harci alkalmazásában, a fegyverzet és haditechnika korszerű használatában új, hatékony változatok, formák és módszerek elmélyült kutatásához.

Fontos tehát, hogy a tisztii állomány érdeklődését új, eredményes kiképzési módszerek tanulmányozására és alkalmazására felkeltsük. A parancsnokok, tisztek tapasztalatait és a jó módszereket serkentőleg általánosítsuk. Nem szabad megelégedni az eddig elért eredményekkel. A parancsnokok harci aktivitásának, önállóságának, határozottságának fejlesztése nem kampánymunka, hanem olyan sokirányú, állandó és dinamikus feladat, amely szoros kapcsolatban áll a szárazföldi csapatok harc-készültségének mindennapos fejlesztésével.